

Field : Education Psychology

Type : Review Article

Received: 14.09.2016 - *Accepted*: 13.12.2016

Aile İçi Şiddetin Bir Türü: Kardeş İstismarı*

Esra IŞIK, Zeynep ÇETİN

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, TÜRKİYE

E-Posta: esraisik@hacettepe.edu.tr, zcetin@hacettepe.edu.tr

Öz

Kardeş ilişkisi sevgi ve sıcaklığın yanı sıra çatışma ve rekabet olarak da tanımlanan, bireylerin yaşamlarındaki en uzun süreli ilişkilerden biridir. Bu uzun süreli ilişki bireylerin gelişimleri üzerinde oldukça güçlü bir etkiye sahiptir. Yaşanan uyumlu kardeş ilişkilerinin bireyin gelişimine katkısı ne kadar fazlaysa, uyumsuz kardeş ilişkisinin bireyde oluşturduğu zarar da bir o kadar fazladır. Ne yazık ki kardeş ilişkilerinde yaşanan çatışma, saldırganlık ve şiddet gibi durumlar bazı aileler tarafından gelişimin normal bir parçası olarak görülmekte, bu durum kardeşler arasında meydana gelen davranışın istismar olarak görülmesini güçleştirmektedir. Bu süreçte önemli olan hangi davranışların normal, hangilerinin istismar kabul edileceğidir. Bu makalede kardeş istismarının tanımına ve türlerine değinerek, konu ile ilgili farkındalığı artırmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kardeş istismarı, fiziksel istismar, duygusal istismar

* Bu makale, 'Ortaokul 7.ve 8. Sınıf Devam Eden Öğrencilerin Ebeveynlerinin Kabul Edici-Reddedici Tutumlarının Duygusal ve Fiziksel Kardeş İstismarı ile İlişkisinin İncelenmesi' (2016) isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

A Type of Domestic Violence: Sibling Abuse

Abstract

Sibling relationship which is defined as conflict and competition as well as love and warmth, is one of the most long-term relationships in the lives of individuals. This long-term relationship has a quite strong effect on the development of individuals. Experienced compatible sibling relationships the greater contribution to the development of the individual, discordant sibling relationship that causes just as much damage in the individuals. Unfortunately, experienced cases such as conflict, aggression and violence in the sibling relationship are seen as a normal part of development by some families, this (situation) makes it more difficult to be seen as abuse the behaviour that occurred between siblings. In this process the important one (thing), which behaviour will be accepted normal and which ones will be accepted as abuse. In this article intended to increase awareness about the subject referring to the definition and types of sibling abuse.

Keywords: Sibling abuse, physical abuse, emotional abuse

Giriş

Her ülkede olduğu gibi ülkemizde de çok sık olarak görülen çocuk istismarı çocuğa yönelik her türlü şiddet olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2007). Genel tanımıyla istismar; çocuğun fiziksel, zihinsel, psikososyal gelişimini ve sağlığını olumsuz etkilemesidir (Aral ve Gürsoy, 2001). Çocuk istismarı ise bir yetişkin tarafından çocuğa uygulanan, çocuğun tüm alanlardaki gelişimini olumsuz yönde etkileyen ve büyümesini engelleyen, bilerek veya bilmeyerek çocuğa zarar verici nitelikte olan her türlü davranıştır (Polat, 2007). Çocuk istismarı (fiziksel, cinsel, duygusal istismar ve ihmal) sık meydana gelmesine ve önemli bir toplumsal sorun olmasına rağmen, yapılan araştırmalarda çocuk istismarı kapsamında kardeş istismarı konusunun ele alınmadığı görülmektedir. Oysa konu ile ilgili araştırmacılar kardeşler arası istismar davranışının da, çocuk istismarının bir türü olarak ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, kardeş istismarının pek çok insanın farkında olmadığı, çok yaygın ve önemli bir problem olduğunu vurgulamışlardır (Finkelhor, Hamby, Turner ve Ormrod, 2005).

Kardeş istismarı aile içi şiddetin en yaygın türü olmasına rağmen büyük ölçüde göz ardı edilmektedir (Gelles, 1979; Krienert ve Walsh, 2011). Kardeş ilişkilerinin bireylerin yaşamındaki en uzun ve bireyleri en çok etkileyen ilişki olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, kardeş istismarının yaygınlığı ve göz ardı edilmesinin olumsuz sonuçları azımsanmayacak bir düzeydedir (Caffaro ve Conn-Caffaro, 1998; Newman, 1994).

Kardeş istismarı bir kardeşin başka bir kardeş tarafından fiziksel, duygusal ve cinsel yönden istismaridir (Wiehe, 1997). Whipple ve Finton (1995) kardeş istismarını, istismarcı kardeşin diğer kardeşin üzerinde kontrol sağlayan ve benlik saygısını en aza indiren kasıtlı hareketleri olarak tanımlamışlardır. Bir başka tanımda ise kardeş istismarı, bir kardeş tarafından diğer kardeşe sözel, cinsel, psikolojik veya psikososyal olarak zarar vermek için yapılan kasıtlı bir girişim olarak tanımlanmıştır (Ebenuwa-Okoh ve Obiunu, 2011).

Kardeş İstismarının Türleri

İstismarın diğer türleri gibi, kardeş istismarı da psikolojik (duygusal), fiziksel ve cinsel olmak üzere üç temel kategoriden oluşmaktadır (Johnston ve Freeman, 1989; akt. Kiselica ve Morrill-Richards, 2007). Sözel istismar duygusal istismar kategorisinin içerisinde yer almaktadır. Cinsel istismara ise makale kapsamında yer verilmemiştir.

Duygusal istismar

Duygusal istismar, kardeşi reddeden, küçümseyen, sözel aşağılama, alay gibi ifadelerle kardeşte aşırı korku ve endişeye neden olan tehdit ya da eylemleri içerir. Duygusal istismarın bir diğer biçimi de bir kardeşin diğerini kendi fayda ve menfaatleri doğrultusunda kullanmasıdır (Schneider, Ross, Graham ve Zielinski, 2005). Duygusal istismar, ayrıca fiziksel olmayan veya psikolojik istismar olarak da bilinen, bireye zarar veren hem sözel davranışlardan (örneğin, aşağılayıcı davranışlarda bulunma ve küfretme) hem de bireyin bedenine yönelik olmayan sözsüz davranışlardan (örneğin, kapıları çarpma veya nesnelere kırma) oluşmaktadır (Murphy ve O'Leary, 1989). Duygusal istismarda genellikle bir kardeş diğer kardeşine kasıtlı olarak veya istemeden alay edici ve rahatsız edici davranışlarda bulunmaktadır (Raffaelli, 1992).

Çocuk istismarı literatüründe ifade edilen duygusal istismar, diğer çocuk istismarı türlerinden daha yaygındır ve potansiyel olarak da daha yıkıcıdır. Genellikle diğer istismar türlerinden daha önce meydana gelir. Tek başına görülebileceği gibi çoğu zaman fiziksel ve cinsel istismara da eşlik eder (Claussen ve Crittenden, 1991; Hart, Germain ve Brassard, 1987).

Duygusal istismar ve ihmal, hakkında çok az şey bilinen ama aslında yaygın olan çocuk istismarı türüdür (Glaser, 2002). İstismarın bu türünü belgelemek zordur çünkü fiziksel ve bazen de cinsel istismarda bulunan fiziksel kanıtlar (sıyrıklar, yaralar, çürükler ya da kıyafetin lekelenmesi gibi) bu istismar türünde yoktur (Corson ve Davidson, 1987; Navarre, 1987; Wiehe, 1997). Ancak bazı araştırmacılar duygusal istismarı, mağdur üzerindeki en zararlı etkileri bireyin benlik saygısını, kişilerarası ilişkilerini ve genel psikososyal işlevselliğini etkilemek olan, her türlü çocuk istismarının esas unsuru ve en büyük yıkıcı faktörü olarak tanımlamaktadırlar (Brassard ve Gelardo, 1987; Hart, Germain ve Brassard, 1987; Garbarino ve Vondra, 1987; akt. Wiehe, 1997).

Duygusal istismarın tanımı üzerinde kesin bir fikir birliği olmamasına rağmen, Federal Çocuk İstismarı Önleme ve Tedavi Yasasında (1974) ‘zihinsel yaralanma’ kategorisi altında yer almıştır. Duygusal istismar genellikle alay terimi ile ilişkilendirilir. Kendilerini duygusal istismar mağduru olarak tanımlayan bireyler, sıklıkla kardeşleri tarafından alay edildiğini bildirmişlerdir. Alay kelimesinin eş anlamlıları bu davranışı oluşturan küçümsemek, gözdağı vermek, kızdırmak, hor görmek, kışkırtmak ve rahatsız etmek gibi belirli eylem türlerini göstermektedir (Hart, Germain ve Brassard, 1987). Bazı durumlarda bireyler alay etme tutumlarını ‘şaka’ terimiyle örtbas etmeye çalışsalar da, alay etme ve şakalaşma ayırt edilmesi gereken farklı kavramlardır. Şakalaşmak iki kişi arasındaki karşılıklı bir ilişkiden daha fazlasıdır ve bu davranışın sonuçları alay etme gibi zararlı değildir (Wiehe, 1997).

Diğer istismar türlerine göre tespit edilmesi zor olan duygusal istismarda ne duygusal istismardan kaynaklanan problemlerin tanımlanması, ne de duygusal istismarın ciddiyetinin belirlenmesi için kabul edilen yasal standartlar yeterli değildir (Corson ve Davidson, 1987; Navarre, 1987). Her ne kadar kardeşlerin birbirleriyle ve genel olarak diğer çocuklarla dövüşürken alay etmeleri ve sözlü hakaret gibi davranışları aileler tarafından sevilme de, bu durum aileler tarafından kardeşler arasında basit kardeş rekabeti olarak değerlendirilerek genellikle normal bir davranış olarak kabul edilmekte ve istismara göz yumulmaktadır. Aileler, kardeşler arasında meydana gelen duygusal istismarı mazur gördüklerinde ya da görmezlikten geldiklerinde, farkında olmadan mağdurlara bu kötü niyetli davranış kötü niyetli değil iletisi verirler. Ayrıca aileler arasında var olan farklı çocuk yetiştirme yöntemleri ve kültürel değerler, belirli davranışların ve kardeşler arasındaki olumsuz iletişim tarzlarının duygusal istismar olduğu reddini güçlendirebilir.

Duygusal kardeş istismarının birçok çeşidi bulunmaktadır. Bunlar; alay etme (devam eden), alay etmek için isim takma, aşağılama, eleştirme, küçük düşürme, hor görme gibi bir kardeşe yönelik sözel açıklamalar ve bir korkuyu artırma, kardeşinin kişisel eşyalarına kasıtlı olarak zarar verme, kardeşinin evcil hayvanına işkence etme ya da öldürme gibi davranışları içermektedir.

Duygusal istismarın bir biçimi olan *alay*, fail tarafından mağduru hor gördüğünü ifade etmek için genellikle gülme davranışının da eşlik ettiği, mağdura yönelik olan, hoş olmayan kelimeler veya hareketler olarak tanımlanabilir. Genellikle bir kardeşin isminin değişik şekillerde söylenmesi mağdurla alay etmek için vasıta olarak kullanılmıştır.

Duygusal istismarın diğer bir biçimi olan *alay etmek için isim takma* ise duygusal olarak istismar edilen her bireyin en sık bildirdiği duygusal istismar biçimidir. Fail, isim takmayı, mağduru küçümsemek ve küçük düşürmek için bir yol olarak kullanmaktadır. Alay etmek için isim takmada failler genellikle ağırlığı, boyu, fiziksel özellikleri, zekâsı ve bir beceriyi yapmadaki beceriksizliği gibi mağduru bazı nitelikleri üzerinde odaklanmışlardır.

Duygusal istismarın başka bir türü olan *aşağılama*, bireyleri itibarlarından mahrum etme ve değerlerini düşürmeyi amaçlamaktadır. Duygusal olarak istismar edilen kardeşler, istismar eden kardeşlerinin onlara değersiz ve işe yaramaz olduklarını söylediklerini, çocukken kardeşlerinden algıladıkları aşağılayıcı mesajların, yetişkinlik yıllarında da akıllarından çıkmadıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynler kardeşler arasında devam eden bu sözlü saldırılara etkili bir şekilde müdahalede bulunmazlarsa, bireyin kişiliğine yönelik bu saldırılar hem meydana geldiği anda hem de yaşamlarındaki uzun yıllar boyunca mağdurlara eşlik etmeye devam eder. Ebeveynler ve diğer otoriteler yaşlılar arasında olduğu gibi kardeşler arasındaki sözlü hakaretleri de çoğunlukla normal bir davranış olarak kabul etme eğilimindedirler. Ailelerin bu davranışı durdurmadaki başarısızlıkları faile bunun kabul edilebilir bir davranış olduğunu, mağdura ise davranış hak ettiği mesajını verebilir.

Kardeşi kullanmak bir kardeşin diğer bir kardeşi aşağılamak için kullandığı başka bir yoldur. Özellikle büyük kardeş küçük kardeşe ev işlerini (temizlik vs. gibi) ve yapmakla sorumlu oldukları diğer işleri onun yerine yapmasını emreder. Duygusal istismar mağdurları, büyük kardeşleri için bir şeyler yapmanın onlara büyük kardeşlerinin hizmetçisiymiş gibi hissettirdiğini ve failin bu taleplerine uymadıklarında genellikle fiziksel istismar ile karşılaşmışlardır.

Bir korkuyu arttırma da diğer bir duygusal istismar türüdür. Failerin mağdurlara istediklerini aldırarak ve yaptırmak için mağduru kontrol etmenin bir aracı olarak kullandıkları bu türde, fail tarafından mağduru sahip olduğu kaybolma korkusu, karanlık korkusu, ya da bir yabancı korkusu gibi bir korku alevlendirilir. Bu yöntem bazı ailelerin kendi isteklerine uymaları için çocuğun sahip olduğu bir korkuyu kendi çıkarları için kullanmalarının failer tarafından model alınmasının bir sonucu olabilir. Büyük kardeşlerin küçük kardeşlere verdikleri korkular arasında evden uzaktayken kaybolma ve evin yolunu tekrar bulamama korkusu, peri masallarında, çocuk hikâyelerinde bulunan vahşi hayvanlar ve gizemli yaratıklar tarafından yenme korkusunun verilmesi bulunmaktadır.

Bir diğer duygusal istismar türü kardeşinin *kişisel eşyalarına zarar vermedir*. Bir kardeşin bisikleti, oyuncacı ve giyim eşyaları gibi onun için değerli ve özel bir anlamı olan nesnelere fail tarafından istismar için bir araç olarak kullanılabilir. Bu istismar türünde istismar nesnelere yönelik olsa da, istismarın gerçek hedefi nesnenin sahibi olan kardeştir. Örneğin oyuncacın tahrip edilmesi tek başına anlatılmak istenilen bir şey değildir. Bu nesnelere zarar vermek aslında bu nesnelere değer veren kişiye zarar vermektir.

Bir diğer duygusal istismar türü *kardeşinin evcil hayvanına işkence edilmesi ya da öldürülmesidir*. Her ne kadar bir evcil hayvana işkence edilmesi ya da öldürülmesi değerli bir eşyanın tahrip edilmesine benzese de, bir hayatın, bir hayvanın hayatının istismar edilmesini içerir. Mağdur olan kardeşin eşyalarına zarar verildiğinde yaşadığı duygusal acı ile aynı gibi olmasına rağmen, bu bir canlıya yöneltilen bir istismar olduğundan, mağdur için daha büyük bir derecede zulüm anlamına gelmektedir (Wiehe, 1997).

Kardeşler arasında yaşanan *sözel istismarda*, bir kardeşin diğeri tarafından bir isimle veya hakaret içeren sözcüklerle çağırılması, sırlarının başlarıyla paylaşılması, yapmadıkları hakkında yapmış gibi yalanlar söylenmesi vb. gibi davranışlar yer alır. Bu gibi durumlarla karşılaşan mağdur kardeşin hissettiği duygu genellikle utançtır. Dalga geçmek için isim takılan ve aşağılayıcı yorumlarla sözel ve duygusal olarak istismar edilen kardeş istismarı mağdurları, genellikle fiziksel özellikleri ile ilgili olarak takılan bu isimlerin zihinlerine kazındığını belirtmişlerdir. Sözel saldırganlık bireylerin aşağılanmış, yetersiz, mahcup umutsuz, çaresiz ya da depresif hissetmesine sebep olabilir (Infante, 1987; akt. Brogan, 1999). Aynı zamanda kardeşler arasında meydana gelen sözlü saldırganlık, kardeşlerin akranları ile olan sosyal ilişkilerinde zorluklar yaşamalarına da yol açabilmektedir (Stormshak, Bellanti ve Bierman, 1996).

Cahn (1996) sözlü saldırgan mesajların, aile içi şiddetin yaygın bir türü olduğunu belirtmiştir. Bunlar alıcıya zarar vermesi niyetiyle gönderilen mesajlardır (Infante, 1995; Infante ve Rancer, 1996). Ebeveynler arasındaki sözlü çatışma, kardeşlerin birbirleriyle olan etkileşimlerinde olumsuz bir model oluşturan ve artan sözlü çatışmanın bir yansımasıdır (Akers, 2000, Bandura 1977 ve Pagelow, 1984; akt. Hoffman, Kiecolt ve Edwards, 2005). Kardeş ilişkilerindeki duygusal istismarın bazı türleri bir kardeşin diğeri kardeşin davranışları hakkında yalan söyleyerek olumsuz sonuçlar ortaya çıkarması gibi ailenin diğeri üyelerini de kullanan ve onlara zarar veren davranışlar içerebilir (Campo, 2012). Ayrıca ergenlerdeki, sözel saldırganlık birçok şiddetli fiziksel saldırganlık davranışları ile de yakından ilişkilidir (Atkin, Smith, Roberto, Fediuk ve Wagner, 2002).

Her türlü istismarın, çocuğun psikolojisi üzerinde etkisinin olması kaçınılmazdır. Fiziksel istismar kaynaklı yaraların bireydeki hasarı çok az olabilir, hiç olmayabilir ya da var olan hasar çok çabuk iyileşebilir. Ama istismarın diğeri türlerinde de olduğu gibi özellikle duygusal istismardaki nihai hasar, mağdurların hala yetişkin yaşamlarında istismarın etkisini tanımlayarak kanıtladıkları gibi psikolojik ve uzun süreli olmasıdır (Hart ve Brassard, 1987).

Fiziksel istismar

Kardeş istismarının aile içi şiddetin en yaygın ve en ciddi türü olduğu ifade edilmesine rağmen, kardeşler arasında meydana gelen fiziksel istismar hakkında çok az şey bilinmektedir (Button ve Gealt, 2010; Ellonen, Piispa, Peltonen ve Oranen, 2013). Kardeşler arasındaki fiziksel çatışma, genellikle fiziksel aktivite veya şakaşma sırasında istemeden oluşur. Ancak eğer bir kardeş yaptığı davranışı kasıtlı olarak yapıyor ve yaptığından keyif alıyorsa davranışın istismar edici olma olasılığı yüksektir (Raffaelli, 1992).

Fiziksel istismar, bir kardeşin diğeri kardeşe kasıtlı olarak fiziksel yönden zarar vermesi şeklinde tanımlanabilir. Zarar; itip kakma, vurma, tokatlama, tekmeleme, ısırma, çimdikleme, tırmalama ve saç çekme şekillerinde olabilir (Caffaro ve Conn-Caffaro, 1998; akt. Kiselica ve Morrill-Richards, 2007). Wiehe (1997) ise fiziksel istismarı; tokatlama, vurma, ısırma, tekmeleme veya sopa, silah veya bıçak gibi bir araç kullanımını içerebilen, fiziksel yaralanma ile sonuçlanan kasıtlı eylemler şeklinde tanımlamıştır. Fiziksel istismar tek başına görünmekten ziyade duygusal ve cinsel istismarla birlikte görülebilir.

Fiziksel kardeş istismarını üç kategoride incelemek mümkündür. En yaygın olan *birinci kategori*; vurma, ısırma, tokatlama, itip kakma ve yumruklama gibi fiziksel saldırılardan meydana gelirken, sıra dışı olan *ikinci kategori* gıdıklama ve *üçüncü kategori* ise yaralayıcı

veya hayati tehlike oluşturan (yaşamı tehdit eden); bir yastık ile boğma, boğarak öldürme ve tabanca ile vurulma vb. gibi tekrarlanan davranışlardan oluşabilmektedir. Ancak bu kategoriler birbirlerinden ayrı tutulamazlar (Wiehe, 1997). Fiziksel istismar davranışı meydana geldiği zaman, ebeveynlerin etkili müdahalesi gereklidir. Eğer böyle davranışlar ebeveynler tarafından görmezden gelirse, davranış yapılmaya devam edebilir ve gerçekleşmesi beklenenden daha kötüsü olabilir (Wiehe, 1997).

Fiziksel kardeş istismarının bildirilen en yaygın türleri vurma, tokatlama, itme, yumruklama, ısırma, saçını çekme, tırmalama ve cimciklemidir. Önceki araştırmacılar fiziksel kardeş istismarını morarmalar, kamçı izleri, sıyrıklar, kesikler, yaralar, kemik kırıkları gibi fiziksel zarar veren ya da yaralayan kanıtlar olarak nitelendirmişlerdir (Hart, Germain ve Brassard, 1987). Ancak, yaralanmanın fiziksel kanıtı, fiziksel istismarın tek göstergesi değildir. Ortada belirgin yaralanmalar olmasa da fiziksel istismar kardeşlere acı veren davranışları da içermektedir (Meyers, 2014).

Fiziksel istismarın *ikinci kategorisi*, alışılmadık bir fiziksel istismar türü olan ‘gıdıklanma’dır. Gıdıklanma genellikle fiziksel istismar biçimi olarak kabul edilmez ancak belirli koşullar altında bu davranış fiziksel istismar olabilir. Gıdıklama, davranışı yapan bir fail ve bir mağdur olmak üzere iki kişi gerektiren, hoş olabildiği gibi tam tersine acı verici de olabilen bir davranıştır. Gıdıklama ile ilgili tatsızlık genellikle sinir liflerinin gıdıklamaya karşı ağrıya gösterdiği tepkiye benzer şekilde tepki göstermesi ile ilişkilidir (Farrell, 1985; akt. Wiehe, 1997). Gıdıklama karşılıklı saygı ve güven bağlamında ortaya çıktığında keyifli olabilir. Böyle bir bağlamda, mağdur isteği üzerine failin davranışı durduracağına güvenir. Ama mağdur durum üzerinde hiçbir kontrole sahip değilse, gıdıklama acı verici ve istismar edici bir hal alabilir. Mağdur gıdıklamayı durdurmasını ister ama fail davranışı yapmaya devam ederse bu durumdaki gıdıklama davranışı istismar edicidir.

Üçüncü kategori ise yaralayıcı veya hayati tehlike oluşturan davranışlardan meydana gelmektedir. Bu davranışlar daha şiddetlidir ve kardeşler tarafından diğer kardeşleri yaralamak ve canını yakmak için süpürge sapları, lastik hortumlar, elbise askıları, saç fırçaları, kemerler, sopalar, bıçaklar, silahlar ve tüfekler, kırık camlar, tıraş bıçakları ve makasları kullanılarak yapılan davranışlardır. Bazen kardeşler arasındaki oyun, kardeşlerden birinin yaralanmasıyla sonuçlanan saldırgan bir davranışa dönüşebilmektedir. Büyük bir olasılıkla tüm çocuklar oynarlarken bir ara kazara bir kardeşi tarafından yaralanabilir. Fiziksel olarak kardeşleri tarafından istismara uğrayan birçok kişi kardeşleri ile oynarken bazı fiziksel yaralanmalara maruz kaldıklarını bildirmelerine rağmen, genellikle olay istismardan ayrı tutulmuş veya basit bir kaza olarak değerlendirilmiştir. Bazı durumlarda zarar veren davranış kazazedeler tarafından sadece bir kez yaşanmış olabilir fakat kardeşleri tarafından maruz kaldıkları davranış tekrarlayan tipik bir davranış ise davranışın istismar edici olduğu düşünülebilir. Yaşanan olay sonrasında kardeşin maruz kaldığı durum failin yaralanmaya verdiği tepki açısından da değerlendirilmelidir. Çoğu durumda, fail mağdurun maruz kaldığı bu durum karşısında mağdura gülmektedir. Failin verdiği bu tepki, mağdurun yaralanmasının kazara olmadığını hatta kasıtlı yapılan bir davranış olduğu mesajını vermektedir.

Son olarak, istismar edici davranışın neden oluştuğuna ebeveynin olaya tepkisi açısından da bakılmalıdır. Normalde kardeşler oynarken bir kardeşi tarafından yaralandığında, aileleri onları yatıştırır, yaralarıyla ilgilenirler ve yaralayan kardeşi cezalandırırlar. Fakat fiziksel kardeş istismarını yaşayanların çoğu, kendilerine zarar veren ya da yaşamlarını tehdit eden olayları ailelerinin umursamadıklarını, inkâr ettiklerini ve hatta bazı durumlarda olanlar için onları suçladıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynlerin ‘Bunu hak edecek bir şey yapmış olmalısın’

şeklindeki mağduru suçlayıcı tepkisi gelecekteki fiziksel saldırılar için mağdura hiç bir önlem sağlamamakta ve mağdurun bundan sonra olabilecek istismarı anne-babasına anlatma konusunda cesaretini kırmaktadır (Wiehe, 1997).

Wiehe (1997)'nin çalışmasında, kardeşi tarafından fiziksel olarak istismar edilenler olanlara karşı; kendilerini istismarcı kardeşten korumaya çalışma, yardım istemek için bağırp ağlama, olayı ebeveynlerine söyleme ve kendinden küçük kardeşini istismar etme şeklinde tepki vermişlerdir. Mağdurun yardım için bağırması ve ağlaması genellikle faili fiziksel istismar davranışını yoğunlaştırması için kışkırtmıştır. Mağdur olan kardeşler yardım istediklerinde, istismar eden kardeşler tarafından şikâyetlerini geri almaları, söylediklerini inkâr etmeleri yoksa daha fazla istismar edilip, cezalandırılacağı söylenmiştir. Hatta bazen mağdur olan kardeşlerin yardım istemek için çığlık atma ya da bağıрма gibi girişimleri genellikle daha kötü bir istismarla sonuçlanmıştır. Bazı mağdurlar için istismar ile başa çıkabilmenin tek yolu istismar eden kardeşinden uzak durmak olmuştur. Kardeş istismarı mağdurlarının çoğu, istismarı ebeveynlerine anlatmışlar fakat bu tutum genellikle mağdurun daha fazla mağdur edilmesine neden olmuştur (Wiehe, 1997).

Sonuç ve Öneriler

İstismar alanında çocuk istismarı ve aile içi şiddet ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmış olmasına rağmen, kardeş istismarı ile ilgili yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Gerek özel sektör gerekse sivil toplum kuruluşları ve medya kardeş istismarı konusunda bilgilendirme ve farkındalığı artırma konusunda çalışmalar yapmalı ve yapılan bu çalışmalar yaygınlaştırılmalıdır.

Şiddete ve istismara yönlendiren zararlı medya içeriğine karşı çocukların korunmasında başta devlet olmak üzere ebeveynlere de büyük sorumluluklar düştüğü düşünülmektedir. Dolayısıyla medya tarafından şiddetin ve şiddet davranışlarının dışlanması amacıyla bir program hazırlanıp sunulmalı ve bu tarz çalışmalara destek olmaları amacıyla diğer kurum ve kuruluşlar da teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

KAYNAKÇA

Akers, R. L. (2000). *Criminological Theories: Introduction. Evaluation and Application*, 3rd Ed., Los Angeles: Roxbury.

Aral, N., Gürsoy, F. (2001). Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 36-39.

Atkin, C., Smith, S., Roberto, A., Fediuk, T., Wagner, T. (2002). Correlates of Verbally Aggressive Communication in Adolescents. *Journal Of Applied Communication Research*, 30(3), 251-268.

Brassard, M. R., Gelardo, M. S. (1987). Psychological Maltreatment: The Unifying Construct in Child Abuse and Neglect. *School Psychology Review*, 16 (2), 127-136.

Brogan, S.M. (1999). *'Verbal Aggression in Sibling Relationships'*, Eberly College Of Arts and Sciences At West Virginia University Masters of Arts in Communication Studies, Morgantown: West Virginia.

- Button, D. M., Gealt, R. (2010). High Risk Behaviors Among Victims of Sibling Violence. *Journal of Family Violence*, 25(2), 131-140.
- Caffaro, J. V. Ve Conn-Caffaro, A. (1998). *Sibling Abuse Trauma: Assessment and Intervention Strategies for Children, Families and Adults*. New York: The Haworth Maltreatment And Trauma Press.
- Cahn, D. D., Lloyd, S. A. (Eds.). (1996). *Family Violence from a Communication Perspective*. Sage Publications. 1-19.
- Claussen, A. H., Crittenden, P. M. (1991). Physical and Psychological Maltreatment: Relations Among Types of Maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 15 (1), 5-18.
- Corson, J., Davidson, H. (1987). Emotional Abuse and The Law. *Psychological Maltreatment of Children And Youth*, 185-202.
- Ebenuwa-Okoh, E. E., Obiunu, J. J. (2011). Relationship Between Dimensions of Sibling Abuse and Personality Development. *Pakistan Journal of Social Sciences*, 8(2), 90-93.
- Ellonen, N., Piispa, M., Peltonen, K., Oranen, M. (2013). Exposure to Parental Violence and Outcomes of Child Psychosocial Adjustment. *Violence And Victims*, 28 (1), 3-15.
- Finkelhor, D., Ormrod, R., Turner, H., Hamby, S. L. (2005). The Victimization of Children and Youth: A Comprehensive, National Survey. *Child Maltreatment*, 10 (1), 5-25.
- Gelles, R. J. Ve Straus, M. A. (1979). Violence in the American Family. *Journal of Social Issues*, 35(2), 15-39.
- Glaser, D. (2002). Emotional Abuse and Neglect (Psychological Maltreatment): A Conceptual Framework. *Child Abuse & Neglect*, 26(6), 697-714.
- Hart, S. N., Germain, R. B., Brassard, M. R. (1987). The Challenge: To Better Understand and Combat Psychological Maltreatment of Children and Youth. *Psychological Maltreatment of Children and Youth*, 3-24.
- Hoffman, K. L., Kiecolt, K. J., Edwards, J. N. (2005). Physical Violence Between Siblings A Theoretical and Empirical Analysis. *Journal of Family Issues*, 26(8), 1103-1130.
- Infante, D. A. (1995). Teaching Students to Understand and Control Verbal Aggression. *Communication Education*, 44 (1), 51-63.
- Infante, D. A., Rancer, A. S. (1996). Argumentativeness and Verbal Aggressiveness: A Review of Recent Theory and Research. *Communication Yearbook*, 19, 319-352.
- Kiselica, M. S., Morrill-Richards, M. (2007). Sibling Maltreatment: The Forgotten Abuse. *Journal of Counseling & Development*, 85 (2), 148-160.
- Krienert, J. L., Walsh, J. A. (2011). My Brother's Keeper: A Contemporary Examination of Reported Sibling Violence Using National Level Data, 2000–2005. *Journal of Family Violence*, 26(5), 331-342.
- Martin Del Campo, M. (2012). 'Creation and Validation of the Sibling Abuse Scale', Faculty of San Diego State University, Master of Arts In Psychology, San Diego.
- Meyers, A. (2014). A Call to Child Welfare: Protect Children from Sibling Abuse. *Qualitative Social Work*, 13(5), 654-670.

- Murphy, C. M., O'Leary, K. D. (1989). Psychological Aggression Predicts Physical Aggression in Early Marriage. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57 (5), 579-582.
- Navarre, E. L. (1987). Psychological Maltreatment: The Core Component of Child Abuse. *Psychological Maltreatment of Children and Youth*, 45-56.
- Newman, J. (1994). Conflict and Friendship in Sibling Relationships: A Review. *Child Study Journal*, 24(2), 119-153.
- Polat, O. (2007). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1. Tanımlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Raffaelli, M. (1992). Sibling Conflict in Early Adolescence. *Journal of Marriage and the Family*, 652-663.
- Raffaelli, M. (1992). Sibling Conflict in Early Adolescence. *Journal of Marriage and the Family*, 652-663.
- Schneider, M. W., Ross, A., Graham, J. C., Zielinski, A. (2005). Do Allegations of Emotional Maltreatment Predict Developmental Outcomes Beyond That of Other Forms of Maltreatment?. *Child Abuse & Neglect*, 29 (5), 513-532.
- Stormshak, E. A., Bellanti, C. J., Bierman, K. L. (1996). The Quality of Sibling Relationships and the Development of Social Competence and Behavioral Control in Aggressive Children. *Developmental Psychology*, 32(1), 79-89.
- Whipple, E. E., Finton, M. S. E. (1995). Psychological Maltreatment By Siblings: An Unrecognized Form of Abuse. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 12 (2), 135-146.
- Wiehe, V. R. (1997). *Sibling Abuse: Hidden Physical, Emotional, and Sexual Trauma*. Sage Publications.